

Verdal kommune

AUGUST 2018

FR 1024

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA er Norges største interkommunale revisjonsselskap, og leverer revisjonstjenester innen regnskap, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll til 44 kommuner og en fylkeskommune.

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Verdal kommunes kontrollutvalg i perioden februar 2018 til august 2018.

Kontrollutvalget skal påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, jf. lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 77 nr. 4. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger¹.

Revisjonsteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Unni Romstad prosjektmedarbeider Eirik Gran Seim, og kvalitetssikrere Sunniva Tusvik og Johannes Nestvold. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Verdal kommune, kommuneloven § 79 og forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 6.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs² standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Namsos, 04.09.2018

Unni Romstad

Oppdragsansvarlig revisor

Eirik Gran Seim/s

Prosjektmedarbeider

---

¹ Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. § 7

² Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no

SAMMENDRAG

Rapporten oppsummerer Verdal kommunes system og praksis for utvalgte tema innen offentlige anskaffelser, og gir i tillegg en beskrivelse av intern organisering og bestemte interne rutiner. Undersøkelsen har en beskrivende del og et kapittel som også omfatter vurderinger og konklusjoner.

Vi har i denne undersøkelsen sett nærmere på dokumentasjon og arkivering av avtaler, innkjøp og innkjøpsprosesser, tildelingskriterier og tildeling, hvordan det arbeides for å utvikle leverandører, omfang av direkte anskaffelser og innkjøp uten avtaler, organisering og bestemte interne rutiner.

Enhet teknisk drift er organisert under kommunalsjef næring og samfunnsutvikling, og har virksomhetsleder, stab og to avdelingsledere. Virksomhetsleder og avdelingsledere har økonomi – og personalansvar. Det er lite skriftlig delegasjon ut over kommunens delegasjonsreglement, og ingen ansatte har stillingsbeskrivelser.

Direkteanskaffelser forekommer, men er begrenset til små innkjøp (begrenset opp til kr 30.000,- eller under kr 100.000,-) og i akuttsituasjoner (hastesaker). Praksis skal være at slike direkteanskaffelser skal fordeles på flere tilbydere, men dette kan ikke dokumenteres. Kommunen arbeider med å få på plass flere rammeavtaler.

Verdal kommune har ingen praksis for å gi veiledning til mulige tilbydere, men det planlegges en fagdag for bygg og anlegg, kommunalteknikk og teknisk drift der kommunens investeringsplaner skal presenteres. Regelverket for offentlige anskaffelser skal også være tema på fagdagen.

Verdal kommune benytter elektroniske kjøreregninger. Kommunen benytter statens satser for godtgjøring, og kjøreregninger attesteres og anvises i henhold til kommunens økonomireglement. Enkelte ansatte er omfattet av en avtale om godtgjøring for å ha «skittent utstyr» i egen bil. Denne godtgjørelsen blir lønnsinnberettet og framkommer som «tillegg for tilhenger».

Verdal kommune har ulik praksis for kjøring hjem-arbeid med tjenestebil, men felles er at bilene ikke skal benyttes til privat kjøring. Alle biler har installert elektronisk kjørebok, men ikke alle har tatt systemet i bruk. Lån av arbeidsgivers utstyr forekommer i liten grad, og det er ulike rutiner avhengig av type utstyr. Det har tidligere vært enkelte eksempler på at kommunen solgte overskuddsmateriell, men slikt salg forekommer ikke lengre.

Undersøkelsen viser at konkurranser er kunngjort i tråd med anskaffelsesforskriftens krav til kunngjøring og at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene får korrekt informasjon om hva som skal anskaffes og den prosedyren som skal gjennomføres. Krav til opplysninger i konkurransegrunnlaget er også oppfylt.

Verdal kommunes praksis når det gjelder anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 er ikke i tråd med eget regelverk. For anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 etterleves vedtatte rutiner i større grad, men ikke fullt ut.

Dokumentasjonsplikten er ivaretatt i prosjekter over nasjonal terskelverdi, mens det er svakheter knyttet til dokumentasjonsplikten for prosjekter under nasjonal verdi.

Kommunens tildelingskriterier møter kravene om at kriteriene skal være objektive, ha tilknytning til leveransen og ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren ubegrenset valgfrihet.

Revisor gir følgende anbefalinger:

- Verdal kommune bør påse at eget regelverk og lov/forskrift etterleves for anskaffelser under nasjonal terskelverdi
- Verdal kommune må påse at dokumentasjonsplikten ivaretas fullt ut

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Bestilling.....	8
1.2 Problemstillinger.....	9
1.3 Bakgrunn.....	9
2 Interne forhold ved virksomhetsområdet.....	11
2.1 Revisjonskriterier.....	11
2.2 Data	11
2.2.1 Organisering av enheten.....	11
2.2.2 Omfang av direkteanskaffelser.....	13
2.2.3 Utvikling av leverandører	15
2.2.4 Rutiner for godtgjøring ved privat bil i tjeneste	16
2.2.5 Lån av arbeidsgivers utstyr	17
2.2.6 Rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør	18
3 Offentlige anskaffelser	19
3.1 Problemstilling	19
3.2 Revisjonskriterier.....	19
3.3 Data	21
3.3.1 Grunnleggende krav til prosessen.....	21
3.3.2 Dokumentasjonsplikt.....	27
3.3.3 Tildelingskriterier.....	28
3.4 Vurdering.....	29
3.4.1 Grunnleggende krav til prosessen.....	29
3.4.2 Dokumentasjonsplikt.....	30
3.4.3 Tildelingskriterier.....	30
4 Høring	32
5 Konklusjoner og anbefalinger	33
5.1 Konklusjon.....	33
5.2 Anbefalinger	34
Kilder.....	35
Vedlegg 1 – Metode	36
Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier.....	40
Vedlegg 4 – Høringssvar	5
Vedlegg 5 – Fordeling innkjøp pr leverandør	6

Tabell

Tabell 1.	Antall leverandører med innkjøp over/under kr 100.000	14
Tabell 2.	Sammenligning kommunens totale omsetning pr. år pr. leverandør (maskinentreprenører). Tall i hele tusen	15
Tabell 3.	Sammenligning kommunen totale omsetning pr. år pr. leverandør (rørleggervirksomheter). Tall i hele tusen	15
Tabell 4.	Utvalg anskaffelser over nasjonal verdi	21
Tabell 5.	Data	22
Tabell 6.	Data	23
Tabell 7.	Oversikt større investeringer	37
Tabell 8.	Utvalg tiltak over nasjonal terskelverdi	38

Figurer

Figur 1.	Organisasjonskart Teknisk drift. Oppdatert 30.01.2018.	12
----------	---	----

1 INNLEDNING

I dette kapitlet redegjøres det for kontrollutvalgets bestilling, og det gis en bakgrunnsbeskrivelse for tema i forvaltningsrevisjonsprosjektet. Problemstillingene blir også presentert.

1.1 Bestilling

Med bakgrunn i sak 54/17, bestilte kontrollutvalget i Verdal kommune en forvaltningsrevisjon med tema offentlige anskaffelser. I tillegg har prosjektet en beskrivende del. Revisor la frem forslag til prosjektplan i møte 13.februar 2018 sak 04/18. Kontrollutvalget fattet følgende vedtak: «*Kontrollutvalget godkjenner revisors nye forslag til prosjektplan med de tilføyelser og presiseringer som er angitt, og ber revisor iverksette prosjektet iht. denne.*» I vedtatte prosjektplan er det lagt til underproblemstilling «*Etterleves grunnleggende prinsipper om konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvbarehet?*» I henhold til vedtatt prosjektplan skal endelig rapport behandles i kontrollutvalgets møte 11.september 2018³.

Bakgrunnen for prosjektet er at kontrollutvalget i Verdal kommune har mottatt alvorlige påstander om forhold knyttet til enhet for Teknisk drift. Påstandene relaterer seg i stor grad til regelverk knyttet til offentlige anskaffelser, men også til interne rutiner i forbindelse med den daglige drift ved enheten.

Kontrollutvalget i Verdal har i tiden før bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjektet fått tilbakemeldinger fra kommunens administrasjon om håndtering av varsel etter Arbeidsmiljølovens bestemmelser og arbeidsmiljøet ved enhetens uteavdeling. Denne undersøkelsen vil ikke omfatte disse temaene.

Revisor har hatt dialog med kontrollutvalget vedrørende bestillingen. Oppsummert oppfatter revisor at kontrollutvalget er opptatt av følgende:

- Dokumentasjon og arkivering av avtaler, innkjøp og anbudsprosesser
- Tildelingskriterier og tildeling
- Hvordan det jobbes for å utvikle leverandører
- Omfang av direkte anskaffelser og innkjøp uten avtaler
- Avklare organisering og behov: organisasjonskart og stillingsinstruksjoner
- Interne rutiner

Datagrunnlaget i prosjektet er innhentet internt på Enhet teknisk drift, og det er derfor ikke innhentet informasjon fra leverandører eller andre samarbeidspartnere.

---

³ Ny møtedato er 14.08.2018

Dokumentgjennomgang av tidligere foretatte anbudsprosesser vil i det vesentlige ta for seg dokumentasjonskravet og forholdet til tildelingskriteriene. Dette tilsier at revisor ikke har foretatt en kontroll av regeletterlevelse fra A til Å i en anbudsprosess.

1.2 Problemstillinger

I rapportens første del er interne forhold ved virksomheten beskrevet. Beskrivelsen omfatter i henhold til prosjektplanen omfanget av direkteanskaffelser, utvikling av leverandører, rutiner for godtgjøring ved privat bil i tjeneste, rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør.

Følgende problemstilling er besvart i rapporten:

- Følger Verdal kommune regelverket om offentlige anskaffelser?
  - Etterleves grunnleggende prinsipper som konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvnbarhet?
  - Er dokumentasjonsplikten ved offentlige anskaffelser overholdt?
  - Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?

Det presiseres at begrepet regelverk her omfatter både lovverk og kommunens egne reglementer på området (se vedlegg 1 vedr revisjonskriterier).

1.3 Bakgrunn

Enhet teknisk drift ledes av en virksomhetsleder og har to avdelingsledere; en for veg, vann og avløp, og en for bygg/eiendom. I tillegg er det en driftsleder/bademester for Verdal svømmehall. Enhetens ingeniører er organisert direkte under virksomhetsleder. Organiseringen ved enhet teknisk drift blir beskrevet gjennom organisasjonskart, delegering og oppgavefordeling (se kapittel to).

Flere av de interne forholdene som kontrollutvalget ønsket beskrevet er knyttet til lønns- og avtalemessige forhold for ansatte. Bestemmelser som omhandler bruk av privat bil i tjeneste følger av skattebetalingsloven, Statens personalhåndbok og eventuelt kommunenes egne reglementer. Verdal kommunes økonomireglement skal beskrive hovedreglene for den økonomiske styring av kommunenes virksomhet, og har klare bestemmelser for salg av materiell, utstyr og lignende. Et viktig formål med reglementene er å bidra til korrekt og lik praksis i organisasjonen.

Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) skal bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.. Den skal også fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser. Anskaffelsesloven gjelder når kommunale myndigheter er oppdragsgiver og inngår vare-, tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger 100.000 kroner ekskl. merverdiavgift⁴. Oppdragsgiveren skal opptre i samsvar med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvnbarhet og forholdsmessighet.

Verdal kommune har egne kommunale retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser vedtatt av kommunestyret 22.juni 2011 (sak 79/11). Dokumentet er felles for Levanger kommune, Verdal kommune og Innherred samkommune. Hensikten med kommunens retningslinjer og veileder er å gi ansatte råd og bistand ved anskaffelser, samt gi informasjon om lov og forskrift for offentlige anskaffelser.

I kommunens etiske reglement heter det at etisk kvalitet på tjenesteyting og myndighetsutøvelse er en forutsetning for at innbyggerne skal ha tillit til kommunen. Dokumentet har ingen bestemmelser som går spesifikt på anskaffelser, men peker på at den enkelte ansatte plikter å utføre sine oppgaver og opptre utad på en etisk forsvarlig måte, og slik at det ikke skader kommunens omdømme. Det etiske reglementet har også bestemmelser om at kommunens ressurser skal brukes og tas vare på, på den mest økonomiske og rasjonelle måte. Endelig heter det at «*Kommuneforvaltningen må utvise åpenhet så vel utad mot innbyggerne som innad i egen virksomhet og mellom de forskjellige forvaltningsgrener. Dette er en nødvendig forutsetning for allmennhetens tillit til kommunen, og motvirker klandreverdige adferd og ukultur*».

Både med tanke på effektiv ressursbruk, regeletterlevelse og kommunens omdømme er det sentralt at kommunens praksis på området til enhver tid er i samsvar med regelverket.

---

⁴ Gjelder også konsesjonskontrakter og gjennomføring av plan -og designkonkurranser

2 INTERNE FORHOLD VED VIRKSOMHETSOMRÅDET

I dette kapitlet beskriver vi interne forhold ved enhet teknisk drift.

Vi vil her gå inn på følgende forhold knyttet til den interne driften på enheten:

- organisering av enheten
- omfanget av direkteanskaffelser
- utvikling av leverandører
- rutiner for godtgjøring ved privat bil i tjeneste
- rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør

2.1 Revisjonskriterier

Problemstillingen er beskrivende og det er ikke utarbeidet revisjonskriterier.

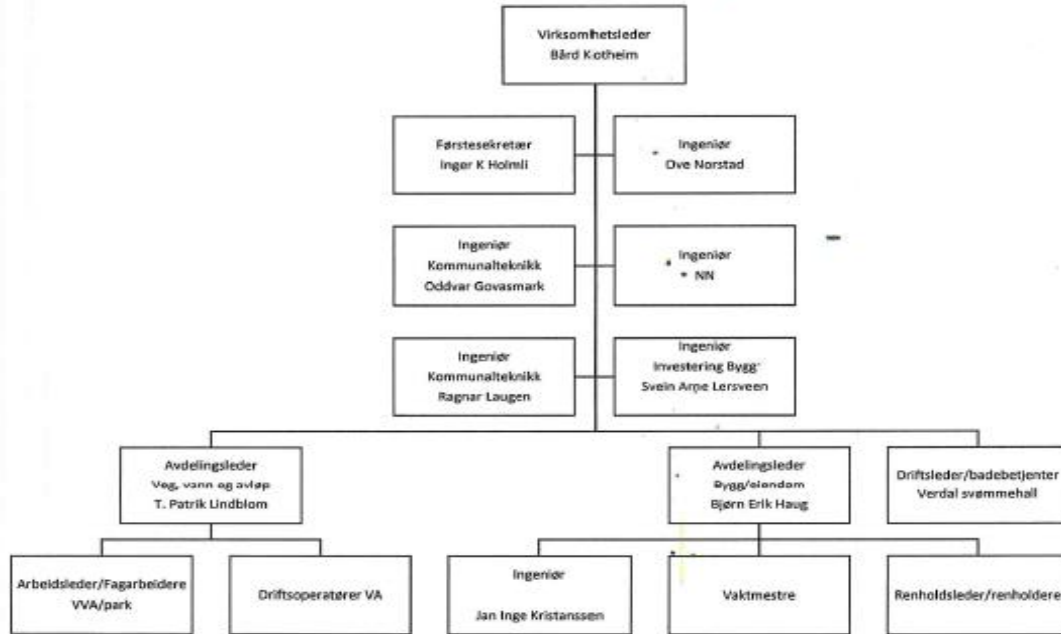
2.2 Data

I det følgende presenteres data fra revisors undersøkelse. Det er innhentet data gjennom intervju med nøkkelpersoner i Enhet teknisk drift, slik som nevnt i vedlegg 1. Videre er det innhentet data gjennom dokumentgjennomgang og forespørsel til kommunenes lønnsavdeling.

2.2.1 Organisering av enheten

Enhet teknisk drift er organisert under kommunalsjef næring og samfunnsutvikling, og har ansvar for drift av kommunale bygg og eiendommer, veg, vann og avløp og park. Det er en virksomhetsleder, en avdelingsleder teknisk utedrift (veg, vann, avløp og park) og en avdelingsleder drift kommunale bygg.

Figur 1. Organisasjonskart Teknisk drift. Oppdatert 30.01.2018.

Organisasjonskart Teknisk drift oppdatert 30.01.2018

Kilde: Verdal kommune

Virksomhetsleder har det overordnede ansvaret for enheten, økonomiansvar og ansvar for enhetens stab. Staben har ulike ansvarsområder, eksempelvis oppgaver i konkrete investeringsprosjekter og investeringer i bygg. Staben har i liten grad ansvar for driftsoppgaver, med unntak av at ansvaret for kommunens kartverk ligger her. Avdelingsleder bygg/eiendom har økonomi- og personalansvar for sin avdeling, ansvar for vaktmestre/renholdere samt mindre byggeprosjekter. Avdelingsleder veg, vann og avløp har økonomi- og personalansvar for sin avdeling, ansvar for oppgaver knyttet til asfaltering av veger, utskifting av vann -og avløpsrør, drift av vann – og avløpsrensaneanlegg og park.

I intervju framkommer det at ingen ansatte har stillingsbeskrivelser. Det er likevel en felles oppfatning av at ansatte er kjent med hvilke oppgaver som er tillagt den enkelte stilling gjennom muntlig beskrivelse og stillingsannonser. En av årsakene til at ansatte ikke har stillingsbeskrivelser, er ifølge de vi har intervjuet behovet for fleksibilitet i forhold til

oppgavefordeling. Verdals kommunes delegasjonsreglement⁵ kapittel tre omfatter delegasjon til rådmannen. Her heter det at «*all myndighet i hht forskrifter delegeres til rådmannen så langt dette ikke er i strid med lov eller forskrift, eller ikke er av prinsipiell betydning*». Videre heter det at «*rådmannen treffer selv avgjørelse om videredelegasjon av delegert myndighet til administrasjonen*». Delegasjonsreglementet gir også rådmannen fullmakt til å disponere bevilgede midler på kommunens driftsbudsjett, til å anta anbud (valg av entreprenør) innenfor vedtatte budsjetttrammer, og til å iverksette investeringer som er vedtatt og finansiert.

I følge våre informanter er det ingen skriftlig delegering ut over delegasjonsreglementet.

Verdals kommunes økonomireglement punkt 8.1 slår fast at rådmannens anvisningsmyndighet delegeres til virksomhetslederne. Virksomhetslederne kan videredelegere denne myndigheten innenfor sitt ansvarsområde⁶. Av punkt 8.2 følger det at leder med anvisningsmyndighet avgjør hvem som har rett til å foreta bestillinger/innkjøp innen sitt virkeområde.

Verdal kommune har egne retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser. Dokumentet omfatter selve anskaffelsesprosessen og har ingen bestemmelser knyttet til fullmakter og myndighet. Kommunale retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser vil bli omtalt i kapittel tre.

Det er enhetene selv som ivaretar sine anskaffelser, og det er en felles oppfatning at ansvaret derfor ligger hos virksomhetsleder.

2.2.2 Omfang av direkteanskaffelser

Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 2 og forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) §1-1 slår fast at lovens virkeområde er når oppdragsgiver inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger kr 100.000 ekskl mva. Anskaffelsesloven slår også fast at konkurranse er et grunnleggende prinsipp i forbindelse med offentlige anskaffelser. Kommunale retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser (22. juni 2011) slår fast at for anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 skal det som hovedregel innhentes tilbud fra tre eller flere leverandører. Unntak skal dokumenteres eller begrunnes. Forespørselen kan enten være muntlig eller skriftlig og det skal benyttes anskaffelsesprotokoll.

---

⁵ Siste gang revidert 26.september 2016 sak 80/16

⁶ Jfr dog begrensninger som følger av forskrift

Se også rapportens kapittel tre vedrørende dokumentasjon av innkjøp.

Tabell 1 viser totalt antall leverandører som Verdal kommune og Enhet teknisk drift har kjøpt varer og tjenester med mer for henholdsvis over og under kr 100.000,- hos, i perioden 2016 til 2018. Vi presiserer at dette gjelder innkjøp av alle typer varer og tjenester og omfatter alle leverandører.

Tabell 1. Antall leverandører med innkjøp over/under kr 100.000

	2016	2017	2018 (pr juli)
Antall leverandører med samlet kjøp over kr 100.000 Verdal kommune (alle enheter)	287	345	183
Antall leverandører med samlet kjøp over kr 100.000 Enhet teknisk drift	145	140	75
Antall leverandører med samlet kjøp under kr 100.000 Verdal kommune (alle enheter)	1.160	1.155	860
Antall leverandører med samlet kjøp under kr 100.000 Enhet teknisk drift	1.304	1.331	1.265

Kilde: Verdal kommunes økonomisystem Unique

I intervju pekes det på at det forekommer direkteanskaffelser. Dette gjelder innkjøp som defineres som små innkjøp, begrenset opp til kr 30.000,- eller under kr 100.000,-. Eksempel på småkjøp kan være innkjøp av mindre utstyr/materiell som for eksempel rørdeler. Videre kan direkteanskaffelser benyttes i akuttsituasjoner (hastesaker). Hastesaker defineres som akutt hendelse som må løses uten opphold. I slike tilfeller må kommunen spørre neste tilbyder dersom den forespurte tilbyder ikke har kapasitet, og det blir pekt på at her kan det se ut som bare en tilbyder er forespurt. Virksomhetsleder understreker at det er formidlet i organisasjonen at slike små innkjøp/direkteanskaffelser skal fordeles på alle tilbydere, men dette kan ikke dokumenteres. Avdelingsleder VVA peker også på at kommunen har en fordeling av innkjøp hos flere leverandører. Små innkjøp gjøres hos lokale tilbydere.

Et uttrekk fra kommunens økonomisystem for 2016-2018 (se vedlegg 4) viser at Verdal kommune benytter ulike leverandører og at den enkelte tilbyders omsetning varierer fra år til år. Vi kan også lese ut av tabellene at antall faktura fra den enkelte leverandør varierer mellom år og mellom leverandørene. Vi presenterer eksempler i tabell 2 og 3. Revisor vil samtidig peke

på at disse sammenligningene kun er ment som illustrasjon og viser ikke andre sammenhenger. Den enkelte leverandørs omsetning vil kunne variere ut fra hvilken type varer og tjenester som blir levert. Dette igjen vil kunne være avhengig av leverandørens kompetanse og kapasitet.

Tabell 2.Sammenligning kommunens totale omsetning pr. år pr. leverandør (maskinentreprenører). Tall i hele tusen

	2016	2017	2018 (pr juli)
Kulstad Maskin AS	508	432	387
Frosta Entreprenør AS	647	7.185	
Annar Elnes	558	272	79
Kvernmo AS	1.980	2.536	12.666
Sørheim Maskin	141	5	
Austad Maskin	123	210	

Tabell 3.Sammenligning kommunen totale omsetning pr. år pr. leverandør (rørleggervirksomheter). Tall i hele tusen

	2016	2017	2018 (pr juli)
Br. Dahl AS	1.062	414	290
Sveberg Rør AS	51	319	85
Trønderrør AS	1.483	770	79

I tilfeller der utarbeider gjør innkjøp, benyttes det rekvisisjon. Denne rekvisisjonen legges ved faktura fra tilbyder som dokumentasjon. Hver enkelt ansatt kvitterer for sin rekvisisjonsblokk. Bruk av rekvisisjon gjelder innkjøp til en verdi opp til kr 3.000,-

Verdal kommune har ifølge våre informanter rammeavtaler på enkelte områder. Det er rammeavtaler under utarbeidelse på områder som arkitekttjenester, maskininleie og massekjøp.

2.2.3 Utvikling av leverandører

Revisor er kjent med at det tidligere har vært reist kritikk mot Verdal kommune fra tilbydere som av ulike årsaker mener de ikke har fått anledning til å ta del i konkurranser, eller ikke blir benyttet som leverandør.

Å utvikle leverandører vil her bety hva kommunen gjør for å gi innpass til nye leverandører. Verdal kommune gir ingen spesiell veiledning til mulige tilbydere. Det legges ikke ut informasjon om anbudsprosesser på kommunens hjemmeside. Anbud annonseres i Doffin og/eller TED⁷ i henhold til kontraktens verdi. Det er imidlertid praksis at dersom en tilbyder presenterer et tilbud som er utarbeidet på feil premisser, gir kommunen tilbakemelding om hva som er feil og leverandøren får (hvis mulig i forhold til frister etc.) en ny sjanse til å utforme tilbudet.

Det er en felles oppfatning blant de vi har intervjuet i kommunen at det er mange potensielle tilbydere i Verdal kommune og at disse har anledning til å inngi tilbud på de prosjektene kommunen gjennomfører. Det blir pekt på at det tas høyde for at også nyetablerte virksomheter har anledning til å delta, ved at firma som eksempelvis ikke har regnskap for fem år tilbake ikke ekskluderes. Generelt sett mener våre informanter at Verdal kommune legger vekt på kvalitet i arbeidet og tildeler tilbud på bakgrunn av fastsatte tildelingskriterier.

Innkjøpsleder i Verdal og Levanger sier i intervju at han har hatt enkelte henvendelser og spørsmål i forbindelse med tilbud og anbudsprosedyrer. Det planlegges for tiden en fagdag for bygg og anlegg, kommunalteknikk og teknisk drift, der kommunens investeringsplaner skal presenteres. Hensikten er at aktuelle tilbydere skal få et bilde av hva kommunen har planer om å gjennomføre, og at små tilbydere kan skape konstellasjoner som gjør dem i stand til å inngi tilbud på disse prosjektene. I tillegg skal regelverket om offentlige anskaffelser gjennomgås.

Innkjøpsleder sier vider at kommunen skal på denne måten prøve å legge til rette for lokalt næringsliv og at disse skal kunne delta i anbudskonkurranser. Kommunen må legge opp til en konkurranseform som gjør at lokalt næringsliv kan være med; enten på hele eller deler av et tilbud. I intervju kommer det fram at et mulig tiltak for å nå denne målsettingen er å gjøre kommunens investeringsplaner tilgjengelig på internett.

2.2.4 Rutiner for godtgjøring ved privat bil i tjeneste

Ansatte i Verdal kommune benytter elektroniske kjørerregninger, som lastes inn i kommunens økonomisystem, Unique. Det er ikke krav om dokumentasjon ut over at det kontrolleres om beløpene som er ført opp, er sannsynlige. I tillegg er arbeidsgiver kjent med hvor den enkelte ansatte til enhver tid jobber. Kjørerregninger attesteres og anvises på samme måte som faktura.

---

⁷ Doffin: nasjonal kunngjøringsdatabase for offentlige anskaffelser TED: EU/EØS database for offentlige anskaffelser

Verdal kommune benytter statens satser for kjøregodtgjørelse. Revisor har fått tilsendt utskrift fra postering av lønn, der det framgår at kommunen benytter statens satser til godtgjøring.

I Verdal kommune foreligger det en muntlig avtale om godtgjøring til ansatte som kjører med «skittent utstyr» i privat bil. «Skittent utstyr» er utstyr som blir benyttet til arbeidsoppgaver knyttet til vann og avløp. Virksomhetsleder og avdelingsledere er trygge på at ordningen ikke misbrukes. Ordningen gjelder vaktmestre og ansatte innenfor veg, vann og avløp (VVA) og omfatter bare ansatte som faktisk har verktøy av en viss størrelse i bilen.

Tillegget framkommer som «tillegg for henger» på den ansattes lønsslipp. Dette skyldes at det i kommunens elektroniske system ikke finnes kode for «skittent utstyr» eller «smusstillegg». For å finne en praktisk løsning på denne utfordringen, ble det valgt å benytte kode for «tillegg for tilhenger» siden disse to kodene har samme sats. Krav om godtgjørelse for «skittent utstyr» framsettes i kjøreregningen.

Ansatte som omfattes av avtalen blir lønnsinnberettet.

Verdal kommune har også tjenestebiler. Tjenestebilene benyttes av ansatte i Enhet teknisk drift, men det er ulik praksis for privat bruk av tjenestebil. Ansatte i avdeling bygg/eiendom som har tjenestebil, benytter bilen til og fra arbeid, mens øvrige ansatte parkerer bilen hos arbeidsgiver ved arbeidstidens slutt. Noen ansatte som er en del av kommunens vaktordning kan benytte arbeidsgivers bil til og fra arbeid⁸. I enkelte tilfeller kan ansatte kjøre arbeidsgivers bil hjem fordi de skal videre på nytt oppdrag neste dag.

Alle biler har installert elektronisk kjørebok (Abax), men ikke alle har tatt i bruk systemet. Bilene skal ikke benyttes til privat kjøring.

2.2.5 Lån av arbeidsgivers utstyr

Virksomhetsleder sier i intervju at Verdal kommune jobber med å stramme inn lån av arbeidsgivers utstyr. Det har tidligere vært åpnet for at ansatte kunne benytte kommunalt utstyr til privat bruk. Denne typen av utleie har vært fakturert gjennom kommunens økonomisystem, men forekommer sjelden.

Utlån av større maskiner og/eller utstyr blir skrevet inn i ei bok. Revisor har hatt tilgang til denne boka. Det noteres dato for leie, hvilken maskin som leies, hvem som leier og hvor lang tid maskinen er leid.

---

⁸ Ikke alle benytter arbeidsgivers bil selv om de er en del av vaktordningen

Ansatte har anledning til å låne enhetens biltilhengere. Dette skjer i liten grad og faktureres ikke. Det foreligger ikke skriftlige rutiner på området.

Ordningen med lån av utstyr er begrenset til ansatte i enhet teknisk drift. I tillegg kan store maskiner bare lånes ut til ansatte som har førerkort for slike kjøretøy, noe som også gjør at ordningen ikke er tilgjengelig for alle ansatte.

2.2.6 Rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør

Revisor har i intervju spurt om rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør. Våre informanter bekrefter at det tidligere var enkelte eksempler på at kommunen solgte overskuddsmateriell. I dag forekommer ikke slikt salg og det er også slik at kommunen ikke har overskuddsmateriell som kan benyttes av andre. Dette fordi materiell som byttes ut ofte er gammelt og utdatert og ikke mulig å benytte sammen med nytt materiell. Dersom det er overskuddsmateriell i et prosjekt blir dette nå benyttet i andre prosjekter. Overskuddsmateriell blir lagret på kommunens tomt før det blir kastet.

Verdal kommune har et lite lager av brukte møbler. Ofte gjenbrukes disse møblene, men det hender at det legges ut tilbud om kjøp av gamle møbler på kommunens intranett.

Verdal kommunes økonomireglement har bestemmelser om salg av materiell, utstyr og lignende. Utslitt eller utjenlig materiell og utstyr skal utskiftes eller kasseres, og ved kassasjon er det delegert til rådmannen å avgjøre om det skal avhendes. Avhendelse skal skje på den måten som er mest fordelaktig for kommunen, og salg skal vanligvis skje ved offentlig salg. Salg kan også skje ved underhåndssalg etter samtykke fra rådmannen eller den han gir fullmakt. Merinntekter fra et eventuelt salg skal behandles i henhold til økonomireglementets kapittel 5 hva gjelder budsjettendringer i løpet av året.

3 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

I Verdal kommunes økonomireglement heter det at «*Innkjøp skal gjennomføres på en slik måte at kommunens totale økonomiske interesser blir ivaretatt best mulig. Målsettingen er å kjøpe riktige varer og tjenester til riktig tid og riktig pris*»

Det er utarbeidet egne retningslinjer og veileder for offentlig anskaffelse i kommunen. Denne ble vedtatt av kommunestyret sak 79/11 og skal brukes ved alle anskaffelser i Verdal kommune. I innledningskapitlet heter det at veilederen skal være et hjelpemiddel for ledere, personell som utfører anskaffelser og andre som er involvert i anskaffelsesprosedyrer i kommunen. Den skal også gi informasjon som er nødvendig for å forstå prinsippene for anskaffelsesvirksomheten og samtidig være enkel å bruke og forstå.

3.1 Problemstilling

Det er utledet følgende problemstilling for temaet:

- Følger Verdal kommune regelverket om offentlige anskaffelser?
  - Etterleves grunnleggende prinsipper som konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvbarhet?
  - Er dokumentasjonsplikten ved offentlige anskaffelser overholdt?
  - Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?

Det presiseres at begrepet regelverk her omfatter både lovverk og kommunens egne reglementer på området.

3.2 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de krav og forventninger kommunens praksis vurderes opp mot.

Det er utledet følgende revisjonskriterier – se vedlegg 2:

Grunnleggende krav til prosessen:

- Alle ordinære anskaffelser som overstiger nasjonal terskelverdi skal kunngjøres i samsvar med anskaffelsesverdien
- Kommunen skal påse at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene får korrekt informasjon om kontraktsgjenstanden og den prosedyren som gjennomføres.
Konkurrensegrunnlaget skal inneholde de opplysninger som forskriften krever
- Direkte anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 ekskl. mva. skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser

- Anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 ekskl. mva. skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser

Dokumentasjonsplikt:

- Kommunen skal dokumentere anskaffelsesprosessen gjennom at:
  - Det bør foreligge referat fra møter som gjennomføres i anskaffelsesprosessen
  - Vurderinger av tilbydere bør være skriftlig
  - Innstillinger til valg av tilbyder bør være skriftlig
- Kommunen skal oppbevare dokumentasjon knyttet til anskaffelsesprosesser
- Kommunen skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktperioden
- Kommunen skal føre anskaffelsesprotokoll som inneholder relevante opplysninger

Tildelingskriterier:

- Tildelingskrav skal brukes i henhold til regelverket

3.3 Data

3.3.1 Grunnleggende krav til prosessen

Anskaffelsesloven og anskaffelsesforskriften stiller opp ulike krav til anskaffelsesprosedyre, herunder kunngjøring ut fra antatt verdi på anskaffelsen. Dette defineres som terskelverdier. EØS-terskelverdiene justeres annet hvert år av EU-kommisjonen, mens nye EØS-terskelverdier i Norge fastsettes av Nærings- og fiskeridepartementet. Anskaffelsesregelverket skiller mellom nasjonale terskelverdier og EØS-terskelverdier, som angir når det er plikt til å kunngjøre nasjonalt eller når det er plikt til å kunngjøre i hele EØS-området. Kommunens veileder i offentlig anskaffelser stiller også krav til anskaffelsesprosedyre.

Revisor har valgt ut enkelttiltak på bakgrunn av tilgjengelig informasjon. Vi legger følgende tiltak til grunn for våre vurderinger (se vedlegg 1):

Tabell 4. Utvalg anskaffelser over nasjonal verdi

Tiltak	Beløp	Kommentar
141101 Ørmelen skole	7.759.037	
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	
141303 Oppgradering avlastningsbolig	6.099.135	
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	Samme prosjekt som 142000
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	
144004 Sandstivegen	1.769.837	Del av asfalteringsprogram
144005 Moholtvegen	895.800	Del av asfalteringsprogram

For anskaffelser over nasjonal terskelverdi legger vi i dette kapitlet følgende data presentert i tabell 5 og 6, til grunn:

Tabell 5.Data

Tiltak	Beløp	Anskaffelsesdokumentet				
		Kunngjøring	Type anskaffelse	Informasjon om konkurranseform	Informasjon om kvalifikasjonskrav til leverandør	Informasjon om hvordan tilbudene vil bli evaluert
141101 Ørmelen skole	7.759.037	Doffin 14.03.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Laveste pris
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	Doffin 14.08.2017	Bygge- og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Henvist til konkurransegrunnlaget
141303 Oppgradering avlastningsbolig	6.099.135	Doffin 21.10.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Økonomisk mest fordelaktige tilbud
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	Doffin	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Økonomisk mest fordelaktige tilbud
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	Felles med 142000				
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	05.09.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlaget	Henvist til konkurransegrunnlaget
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	04.03.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlaget	Henvist til konkurransegrunnlaget
144004 Sandstivegen	1.769.837	19.05.2017	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlag	Laveste pris
144005 Moholtvegen	895.800	Felles med 144004				

Tabell 6.Data

Tiltak	Beløp	Konkurransesgrunnlaget						Språk	Kriterier for tildeling av kontrakten
		Hva som anskaffes	Anskaffelsesprosedyre	Frist for mottak av tilbud	Adressat for mottaker av tilbud	Vedståelsesfrist			
141101 Ørmelen skole	7.759.037	Beskrevet	Todelt totalentreprise	07.06.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris	
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	Beskrevet	Totalentreprise med forhandlinger	13.09.2017	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring/kompetanse 30 %	
141303 Oppgradering avlastningsbolig	6.099.135	Beskrevet	Totalentreprise	09.11.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 100 % Erfaring/kompetanse vektlagt	
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	Beskrevet	Totalentreprise	28.10.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring kompetanse 30 %	
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	Felles med 142000							
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	Beskrevet	Totalentreprise	28.09.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring kompetanse 30 %	
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	Beskrevet	Totalentreprise	01.04.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring/kompetanse 30 %	
144004 Sandstivegen	1.769.837	Beskrevet		06.06.2017	Oppgitt	60 dager	Norsk	Pris	
144005 Moholtvegen	895.800								

I vedlegg 3 er det gitt utdypende beskrivelse av gjennomgåtte prosjekt.

Kunngjøring

Det følger av anskaffelsesforskriften at for anskaffelser med en anslått verdi på minst 1,1 millioner kroner ekskl. mva., men under kr 1,75 millioner ekskl. mva. for vare- og tjenestekontrakter og under 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter, skal konkurransen kunngjøres på Doffin. For kontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger EØS-verdiene (over kr 1,75 millioner ekskl. mva. for vare- og tjenestekontrakter og over 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter)⁹ skal konkurransen kunngjøres i TED (kunngjøringsdatabase for hele EØS-området) og Doffin (nasjonal kunngjøringsdatabase). Tabell 5 viser at tiltakene er prosjekter innenfor kategori bygge -og anleggstjenester . Ingen tiltak har verdi som er lik eller overstiger EØS-verdiene (over kr 1,75 millioner ekskl. mva. for vare- og tjenestekontrakter og over 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter). Det framgår også av tabellen at prosjektene er kunngjort i Doffin.no.

Verdal kommune benytter ofte konsulentbistand i forbindelse med store prosjekter (anskaffelsesverdi over 5 millioner kroner). I slike tilfeller er det konsulentfirmaet som har ansvar for å legge ut anbud på Doffin og eventuelt på TED. Kommunen får som oftest bistand fram til kontrakten er inngått.

Anbudsforespørselen legges ut på bakgrunn av en kravspesifikasjon. Etter at informasjonen er lagt inn i Doffin, oversendes dokumentet til Doffins sekretariat, som godkjenner det og gjør det tilgjengelig i databasen.

1.januar 2019 vil krav om bruk av elektronisk verktøy i forbindelse med offentlige anskaffelser bli iverksatt. Kommunen har testet Tend Sign og ansatte i Verdal kommune skal delta på kurs i løpet av 2018. Tend Sign ivaretar kravene til offentlige anskaffelsesprosesser.

Anskaffelsesdokumenter for prosjekter over nasjonal terskelverdi

For å påse at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene (her konkurransegrunnlaget og kunngjøringen) får korrekt informasjon om kontraktsgjenstanden og den prosedyren som gjennomføres, skal følgende data være på plass:

- informasjon om hva som skal anskaffes

---

⁹ Ny nasjonal terskelverdi er justert fra 1,1 million til 1,3 millioner i 2018. EØS-terskelverdier er justert fra 1,75 millioner kroner / 44 millioner kroner til 2 millioner kroner/51 millioner kroner (pressemeld fra dept 06.04.2018)

- hvilken konkurranseform anskaffelsen skal gjennomføres etter
- hvilke krav oppdragsgiver stiller til leverandørene,
- hvordan tilbudene vil bli evaluert

Tabell 5 viser at alle gjennomgåtte anskaffelser inneholder denne informasjonen.

I de anbudskonkurransene der kommunen kjøper konsulenttjenester, er det konsulentvirksomheten som har ansvar for at kunngjøringen og konkurransegrunnlaget er korrekt utfyllt. Virksomhetsleder peker på at ansatte som har oppgaver innenfor offentlige anskaffelser er kjent med hva kunngjøringen og konkurransegrunnlaget skal inneholde, i tillegg til at de ansatte deltar på kurs og holder seg oppdatert på lover og forskrifter på området. Videre ligger det mye hjelp i Doffin (kunngjøringen er standardisert) og det er ofte to personer som kontrollerer dokumentet før det legges inn i databasen. Veilederen inneholder i liten grad rutiner for kvalitetskontroll ut over flytskjema for prosess. Våre respondenter mener det er liten grad av feil i forbindelse med anskaffelsesdokumenter.

Konkurransegrunnlaget

Konkurransegrunnlaget skal inneholde følgende opplysninger:

- Hva som skal anskaffes
- Hvilken anskaffelsesprosedyre som er valgt
- Endelig frist for mottak av klokkeslett (dato og klokkeslett), adressen disse skal sendes/leveres og hvordan tilbudet skal være merket
- Vedståelsesfrist for tilbudene
- Kriterier for tildeling av kontrakten
- På hvilket språk tilbudet skal være skrevet

Tabell 6 viser at opplysningene er på plass for de undersøkte anskaffelsene.

Konkurranse innkjøp under nasjonale terskelverdier

Virksomhetsleder peker på at Verdal kommune i langt større grad legger vekt på lov og forskrift, og i mindre grad benytter Verdal kommunes retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelse (heretter kalt veilederen).

Verdal kommune velger for anskaffelser over kr 100.000 ekskl. mva. men under kr 1,1 million ekskl. mva. helst lokale tilbydere, under forutsetning av at det er mange nok tilbydere og at disse har kompetanse for å utføre den type jobb kommunen etterspør. En annen viktig faktor er kommunens kjennskap til leverandørens kvalitet. I enkelte tilfeller er det slik at kommunen kontakter den tilbyderen de vet kan utføre oppdraget. Dette gjelder i tilfeller der det er hastesaker og arbeidet må igangsettes raskt, eller at det eksempelvis er spesielle maskiner/utstyr som er nødvendig. Rutinen om at anskaffelsen skal kunngjøres i lokalavis etterleves ikke.

Veilederen har følgende bestemmelser for direkte anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 ekskl. mva.:

- Det skal innhentes tilbud fra tre eller flere leverandører
- Tilbud kan innhentes skriftlig eller muntlig
- Unntak (tilbud fra færre enn tre leverandører) skal dokumenteres
- Det skal benyttes protokoll for anskaffelsen
- Anskaffelsesprotokollen skal inneholde navn på leverandør som er kontaktet og mottatt tilbud
- Leverandørvalg skal begrunnes

For anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 har veilederen følgende bestemmelser:

- Innhente tilbud fra tilstrekkelig antall tilbydere
- Anskaffelsen bør kunngjøres i lokalavis
- Forespørselen skal være skriftlig
- Tilbudene skal være skriftlige
- Pris, firmaets service og varens kvalitet bør inngå i vurderingen
- Attest for mva. og skatt skal vedlegges tilbudene i tillegg til HMS-erklæring fra valgt leverandør
- Det skal benyttes protokoll for anskaffelsen

Revisor understreker at kommunens veileder ikke er oppdatert i henhold til lovens nye terskelverdier.

Revisor har valgt å se anskaffelser under nasjonal terskelverdi under ett.

I uttrekket fant vi at 14 anskaffelser var en del av serviceavtale og/eller kontrakt, og 2 omfattet internkjøp.

I intervju framkommer det at praksis er å forespørre to aktuelle tilbydere, både for prosjekter under kr 100.000,- og prosjekter under kr 500.000,- Det er ingen skriftlighet når det gjelder valg

av hvilke leverandører som skal forespørres. I 8 av 18 anskaffelser finner revisor at det kan dokumenteres at tilstrekkelig antall tilbydere er kontaktet og at det for anskaffelser over kr 100.000,- er skriftlig forespørsel og/eller tilbud. Revisor finner i utvalget ett eksempel på at anskaffelsesprotokoll var benyttet og har fått framlagt ett eksempel på skriftlig vurdering av tilbud og valg av tilbyder. Det er ikke framlagt attest for mva. og skatt og/eller HMS-erklæring fra valgt leverandør der dette er rutine. I 10 av 18 anskaffelser foreligger det ikke dokumentasjon.

Det er en felles oppfatning i organisasjonen at rutiner for anskaffelser mellom kr 20.000 ekskl. mva. og kr 100.000 ekskl. mva. i liten grad blir fulgt opp tilfredsstillende. Det blir også pekt på at kravet om anskaffelsesprotokoll ikke har vært fullt ut kjent i organisasjonen. Det er rådmannens ansvar at kommunens rutiner er oppdaterte og implementerte (kjent og etterlevd) i organisasjonen. Veilederen inneholder maler for anskaffelsesprotokoller.

3.3.2 Dokumentasjonsplikt

For større anskaffelser skrives det møtereferater fra prosjektmøter, byggemøter og fra alle møter der det fattes beslutninger om anskaffelsen. Referatene ligger i prosjektperioden ofte i epostboksen eller i prosjekthotell for prosjektet. Dette prosjekthotellet administreres av konsulent/byggeleder og er tilgjengelig for alle involverte. Alle typer dokumenter oppbevares her. For prosjekter som ikke har prosjekthotell, blir eposter og møtereferater lagt over i Ephorte når prosjektet er ferdig. Revisor har sett eksempler både på saksmapper i Ephorte og eksempel på prosjekthotell. Det skrives ikke referater fra interne diskusjoner vedrørende kravspesifikasjon, hvilke kriterier som skal vektlegges etc.

Vurdering og innstilling av tilbyder i prosjekter over nasjonal terskelverdi er ifølge våre respondenter dokumentert, og revisors gjennomgang av anskaffelser bekrefter dette. For anskaffelser som kunngjøres i Doffin, finner revisor at det ikke foreligger skjema for tilbudsåpning i de prosjektene som ikke har åpen tilbudsåpning, mens skjema for tilbudsåpning foreligger i prosjekter som har åpen tilbudsåpning. Skjemaet viser tidspunkt for åpning og angir hvem som var tilstede. Det er med ett unntak framlagt dokumentasjon på vekting av de ulike tilbyderne samt at vinner av anbudet er kunngjort for alle tilbydere.

Virksomhetsleder er i intervju tydelig på at Verdal kommune etterlever de dokumentasjonskravene som finnes. Kunngjøringen og konkurransegrunnlaget er en del av dokumentasjonen i prosjektet sammen med møtereferater og korrespondanse. Mottatte tilbud og vurderinger lagres enten i papirform eller i Ephorte. Korrespondanse blir i stor grad lagt over i Ephorte når prosjektet er avsluttet. Under gjennomføringen av prosjektet er en stor del av korrespondansen lagret i den enkelte prosjektsleders epostboks.

Virksomhetsleder sier at det delvis kan være manglende dokumentasjon i forbindelse med anskaffelser i kategorien over kr 100.000 ekskl. mva. men under kr 1,1 million ekskl. mva. For prosjekter under nasjonale terskelverdier finner revisor ett eksempel på skriftlig vurdering og valg av tilbyder. Anskaffelsesprotokoll har ikke vært benyttet. Det er også slik at dokumentasjon for innkjøp under nasjonal terskelverdi i liten grad er arkivert i kommunens sak-/arkivsystem, men ligger i den enkelte saksbehandlers epostboks. Revisor finner eksempler på at alle tilbydere blir tilskrevet og informert om valg av tilbyder.

Virksomhetsleder sier i intervju at all dokumentasjon oppbevares i 10 år. Virksomhetsleder sier videre at kommunen benytter anskaffelsesprotokoll for alle oppdrag som legges i Doffin og TED, men ikke for øvrige prosjekter under terskelverdien.

Revisor har fått tilgang til flere eksempler på kontrakter. Dette gjelder kontrakt for vannledning Fættavegen-Rinnelva, VVA Fættanområdet etappe 2, VA-anlegg Volhaugvegen, Veslefrikk Bofellesskap, Vuku barnehage og avlastningsbolig Ringveg Nord. Kontraktene oppbevares i det alt vesentlige i papirformat.

3.3.3 Tildelingskriterier

I økonomireglementet heter det at valg av leverandør skal skje på bakgrunn av ikke-diskriminerende og kjente, objektive utvelgelseskriterier¹⁰. Videre heter det at det i forbindelse med investeringsoppgaver skal benyttes anbudskonkurranse i henhold til lov av 16.juli 1999 om offentlige anskaffelser (med forskrifter), og at valg av tilbyder avgjøres av rådmannen.

Tildelingskrav skal angis i prioritert rekkefølge i anskaffelsesdokumentene. Samtidig skal tildelingskravene være objektive og ha tilknytning til leveransen:

- Pris
- Kvalitet
- Livssyklus-kostnader
- Miljø
- Sosiale hensyn
- Innovasjon
- Ikke så skjønnspregede at de gir oppdragsgiver ubegrenset valgfrihet

---

¹⁰ Økonomireglementets punkt 9.1

I intervju pekes det på at tildelingskriterier varierer ut fra hva man skal anskaffe. Tildelingskriterier kan være pris eller det kan være kompetanse. Det er en oppfatning av at kommunens tildelingskriterier er objektive og ikke favoriserer noen. Det pekes på at tildelingskriteriene ikke nødvendigvis favoriserer noen selv om enkelte tilbydere har vært enig i de kriterier som er valgt i anskaffelsesprosessen. Verdal kommune har fått klager på valg av tilbyder, men er ikke blitt klaget inn for KOFA (Klagenemd for offentlige anskaffelser).

Det framgår av tabell 6 at Verdal kommune i noen av prosjektene benyttet pris som eneste tildelingskriterium. I øvrige prosjekter har kommunen benyttet pris og tilbyders erfaring (kompetanse) med tilsvarende prosjekter som kriterium.

3.4 Vurdering

3.4.1 Grunnleggende krav til prosessen

Anskaffelser av varer og tjenester med verdi under EØS-terskelverdien, men over nasjonal terskelverdi skal kunngjøres i Doffin jf. anskaffelsesforskriften. Tabell 5 viser at alle utvalgte anskaffelser hører til i denne gruppen og er kunngjort i Doffin. Verdal kommune har dermed kunngjort konkurransene i tråd med anskaffelsesforskriftens krav til kunngjøring.

Revisor mener leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentet får korrekt informasjon om hva som skal anskaffes og den prosedyren som skal gjennomføres. Anskaffelsene er gjort gjennom åpne anbudskonkurranser, noe som er lovlig prosedyre for anskaffelser under EØS-terskelverdien. Det er oppgitt hva som skal anskaffes, hvilke krav oppdragsgiver stiller til leverandørene og hvordan tilbudene vil bli evaluert.

Kravene til konkurransegrunnlaget (anskaffelsesdokumentene) for anskaffelser under EØS terskelverdier finnes i anskaffelsesforskriftens kapittel 8. På bakgrunn av vår gjennomgang mener vi at kommunen har oppgitt de opplysninger som kreves i et konkurransegrunnlag.

For direkte anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 ekskl. mva. viser revisors gjennomgang at kravet om å innhente tilbud fra tre eller flere leverandører (eller et tilstrekkelig antall leverandører) ikke etterleves i vesentlig grad. Praksis viser at to tilbydere kontaktes. Anskaffelsesprotokoll, skriftlig dokumentasjon hvis færre enn tre leverandører kontaktes og skriftlig begrunnelse for valg av leverandør benyttes i svært liten grad. Det er revisors vurdering at Verdal kommunes praksis her ikke er i tråd med eget regelverk.

For direkte anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 viser funn i datamaterialet at vedtatte rutiner i større grad etterleves, men ikke fullt ut. Det er mangler knyttet til anskaffelsesprotokoll og dokumentasjon som skal være vedlagt tilbudet. Kravet om at tilstrekkelig antall leverandører

skal kontaktes, er til en viss grad etterlevd. Verdal kommunes praksis er ikke fullt ut i tråd med eget regelverk.

Revisor vil påpeke at kommunens veileder inneholder maler for anskaffelsesprotokoller, og at dersom disse ble benyttet ville dokumentasjonskravet bli ivaretatt på en langt bedre måte.

3.4.2 Dokumentasjonsplikt

Revisor vurderer at det for prosjekter over nasjonal terskelverdi i det alt vesentlige foreligger møtereferater. Vi mener også at vurderinger av tilbydere og innstilling til valg av tilbyder er skriftlig. For prosjekter under nasjonal terskelverdi ser vi en tendens til er det mangler knyttet til dette gjennom at det ikke benyttes anskaffelsesprotokoll eller annen dokumentasjon som inneholder konkrete vurderinger. Revisor vil peke på at kommunens eget reglement stiller krav om at anskaffelsesprotokoll skal benyttes.

Dokumentasjonsplikten gjelder alle anbudsprosesser over kr 100.000. På bakgrunn av våre funn, mener revisor at anskaffelsesprosesser over nasjonal terskelverdi er tilfredsstillende dokumentert, mens det er knyttet mangler til dokumentasjon av anskaffelsesprosesser der anskaffelsen har verdi under nasjonal terskelverdi. Det er revisors vurdering at kommunen oppbevarer dokumenter knyttet til anskaffelsesprosessen for prosjekter over nasjonal terskelverdi, men at det er også er svakheter knyttet til dokumenter for prosjekter under denne verdien. Svakheten ligger i at dokumentasjonen i disse prosjektene ofte ligger i den enkelte saksbehandlers epostboks og ikke i elektronisk arkiv, eller at det ikke foreligger noen form for dokumentasjon i det hele tatt. Revisor mener at det er en svakhet at korrespondanse vedrørende prosjekter over nasjonal verdi først etter at prosjektet er avsluttet i sin helhet legges over i elektronisk arkiv.

Det er revisors oppfatning at kontrakter oppbevares.

Som tidligere nevnt foreligger det anskaffelsesprotokoller for større prosjekt, men disse benyttes ikke for anskaffelser under nasjonal terskelverdi. At det ikke benyttes anskaffelsesprosess for alle anskaffelser, er i strid med kommunens eget reglement.

3.4.3 Tildelingskriterier

Hvilke tildelingskriterier som skal gjelde for anskaffelsen skal framgå av konkurransegrunnlaget; jf. anskaffelsesforskriften § 8-11. Tildelingskriteriene skal være objektive og skal angis i prioritert rekkefølge. Videre skal kriteriene ha tilknytning til leveransen. Verdal kommune har i de prosjektene som er gjennomgått, enten brukt pris som eneste tildelingskriterium eller benyttet pris og leverandørens kompetanse som tildelingskriterium. Der det er benyttet flere kriterier, er kriteriene vektet. Det er revisors vurdering at kommunens

tildelingskriterier møter kravene i anskaffelsesforskriften, både ved å være objektive, ha tilknytning til leveransen og at de ikke er så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet. Det ligger utenfor dette prosjektets mandat å kontrollere om de oppgitte tildelingskriterier faktisk er anvendt.

4 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring til rådmann i Verdal kommune 15.08.2018. Revisor mottok svar fra kommunen 03.09.2018 og høringssvaret er vedlagt rapporten. Høringssvaret har ikke medført endringer i rapporten.

5 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

5.1 Konklusjon

På bakgrunn av kontrollutvalget bestillingen har revisor undersøkt følgende problemstillinger:

- Interne forhold ved virksomhetsområdet: Problemstillingen er beskrivende, og omfatter organisering av enheten, omfanget av direkteanskaffelser, utvikling av leverandører, rutiner for godtgjøring ved privat bil i tjeneste, rutiner for avhending av overskuddsmateriell og kontantoppgjør
- Følger Verdal kommune regelverket om offentlige anskaffelser?
  - Etterleves grunnleggende prinsipper som konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvbarhet?
  - Er dokumentasjonsplikten ved offentlige anskaffelser overholdt?
  - Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?

Det blir ikke konkludert på den beskrivende problemstillingen.

Etterleves grunnleggende krav til prosessen som konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvbarhet?

Vår undersøkelse har avdekket svakheter når det gjelder konkurranse, forutberegnelighet og etterprøvbarhet for anskaffelser under nasjonal terskelverdi. Når det gjelder anskaffelser over nasjonal terskelverdi, er de grunnleggende prinsippene ivaretatt.

Er dokumentasjonsplikten ved offentlige anskaffelser overholdt?

Som følge av svakheter knyttet til ovenfor nevnte grunnleggende prinsipper, er det også svakheter knyttet til dokumentasjonsplikten for prosjekter under nasjonal terskelverdi. For prosjekter over nasjonal terskelverdi er dokumentasjonsplikten langt bedre ivaretatt, men for disse anskaffelsene har vi avdekket mangler når det gjelder arkivering av korrespondanse.

Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?

De tildelingskriterier som Verdal kommune har benyttet er i henhold til regelverket.

Revisor konkluderer med at Verdal kommune ikke fullt ut kan dokumentere at regelverket for offentlige anskaffelser følges for anskaffelser under nasjonal terskelverdi. For anskaffelser over nasjonal terskelverdi konkluderes det med at regelverket for offentlig anskaffelser i det alt vesentlige følges.

5.2 Anbefalinger

På bakgrunn av våre vurderinger og konklusjoner, har revisor følgende anbefalinger:

- Verdal kommune bør påse at eget regelverk og lov/forskrift etterleves for anskaffelser under nasjonal terskelverdi
- Verdal kommune må påse at dokumentasjonsplikten ivaretas fullt ut

KILDER

- Lov nr. 73 av 17.06.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
- Lov nr 73 av 17.06.2016 sist endret 21.04.2017 ikrafttredelse 01.01.2017
- Forskrift nr. 974 av 12.08.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)
- Forskrift nr. 974 av 12.08.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) ikrafttredelse 01.01.2017
- Kommunale retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser (vedtatt av kommunestyret 22.06.2011 sak 79/11
- Prp 51 L (2015-2016)
- NOU 2014:14 Enklere regler – bedre anskaffelser
- Verdal kommune: Delegasjonsreglement (siste gang revider 26.09.2016)
- Verdal kommune: Økonomireglement
- Verdal kommune: Regnskap 2017
- Verdal kommune: Etisk reglement

VEDLEGG 1 – METODE

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til NKRF's standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001 og NKRF's veileder for forvaltningsrevisjon. Prosjektet er gjennomført i perioden februar 2018 til august 2018.

Revisor har gjennomgått Verdal kommunes innkjøpsveileder. Veilederen er ikke oppdatert når det gjelder terskelverdier, men er likevel gjeldende reglement for kommunen og revisor legger denne til grunn for anskaffelser under nasjonal terskelverdi.

En metodisk utfordring er at lov om offentlige anskaffelser med tilhørende forskrift er endret pr 01.01.2017. I følge Prp 51 L (2015-2016) er bakgrunnen for forslag til ny anskaffelseslov tredelt. For det første har EU vedtatt tre nye direktiver om offentlige anskaffelser som skal gjennomføres i norsk rett. For det andre bygger forslaget på NOU 2014:4 Enklere regler – bedre anskaffelser, som inneholde forslag til endringer i den særnorske delen av anskaffelsesregelverket. For det tredje foreslår departementet endringer i håndhevelsesreglene. De viktigste endringene i forslaget til ny lov er:

- En ny og mer kortfattet formålsbestemmelse
- Utvidelse av lovens virkeområde til å omfatte tjenstekonsesjonskontrakter
- En ny og enklere bestemmelse om grunnleggende prinsipper som kun trekker fram hovedprinsippene
- En ny bestemmelse om å ivareta miljø, grunnleggende menneskerettigheter og andre samfunnshensyn i offentlige anskaffelser
- En ny bestemmelse om krav om bruk av lærlinger
- Å gjeninnføre Klagenemda for offentlige anskaffelser (KOFA) sin kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr ved ulovlige direkte anskaffelser.

I tillegg har departementet foretatt en rekke mer regeltekniske endringer

Revisor har ikke benyttet de nye bestemmelsene hva gjelder miljø, grunnleggende menneskerettigheter og andre samfunnshensyn i offentlige anskaffelser i dette prosjektet. Vi har heller ikke benyttet bestemmelsen om lærlinger. Forenklingen av bestemmelsen om grunnleggende prinsipper betyr ikke at det er endringer i kravet om at prinsippene om krav til konkurranse, likebehandling og skal ligge til grunn for offentlige anskaffelser. En justering av nasjonale terskelverdier og EØS terskelverdi påvirker ikke de respektive prosedyrer og kravet til etterlevelse av disse. Revisor mener derfor at gjeldende lov og forskrift kan benyttes i prosjektet.

For å kunne besvare problemstillingen i kapittel tre, har revisor lagt til grunn et tilfeldig utvalg av tiltak (prosjekter over nasjonal terskelverdi). Tiltak som er gjennomført i egenregi er ikke tatt med (gjelder eksempelvis gang- og sykkelveger). Populasjon var alle prosjekter som kommunen har hatt i 2017.

Verdal kommune hadde ifølge årsmelding 2017 følgende større investeringer:

Tabell 7.Oversikt større investeringer

Større investeringer	Beløp i kroner
Kirker og kirkegårder	1.500.000
Helsebygget	1.843.099
Mindre tiltak skoler	2.818.655
Rådhuskvartalet – tilpasninger bygg	3.142.465
Etablering ENGIA-rom ved MRNT	3.907.602
Moparken	3.907.602
IKT-utstyr i skoler og barnehager	4.143.018
IKT-utstyr i kommuneorganisasjonen	4.533.733
Vuku barnehage, nybygg	5.243.835
Oppgradering avlastningsbolig Ringv. Nord	6.099.135
Kommunale veger	6.616.362
Boligfelt Lysthaugen	7.212.915
Ørmelen skole	7.759.038
Forskuttering av utbygging RV 757	9.300.000
Gang- og sykkelveger	11.127.222
Nord-Trøndelag teater inkl. uteområde	12.413.792
Vannverk	18.139.789
Avløp	24.899.661

Kilde: Verdal kommune

I tabell 5 er enkelte tiltak summert opp i samleposter. Innenfor kommunale veger, gang- og sykkelveger, vann og avløp er det flere tiltak. Revisor har gjort følgende tilfeldige utvalg av prosjekter:

Tabell 8. Utvalg tiltak over nasjonal terskelverdi

Tiltak	Beløp	Kommentar
141101 Ørmelen skole	7.759.037	
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	
141303 Oppgradering avlastningsbolig	6.099.135	
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	
143001 Avløp sanering Fætta	13.996.553	
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	
144004 Sandstivegen	1.769.837	Del av asfalteringsprogram
144005 Moholtvegen	895.800	Del av asfalteringsprogram

Enkelte av disse prosjektene har hatt oppstart før 2017 og har dermed blitt inngått før ikrafttredelse av ny lov om offentlige anskaffelser (se for øvrig ovenfor). Gjennomgangen omfatter dokumenter i arkvi, Ephorte og Doffin.

Revisor har videre benyttet et tilfeldig uttrekk fra kommunens driftsregnskap for 2017 for å vurdere kommunens praksis for anskaffelser **under nasjonal terskelverdi**. Uttrekket er gjort i regnskapets hovedbok. Populasjon var satt til alle innkjøpsarter og funksjoner på

- ansvar 1410 virksomhetsleder teknisk drift
- ansvar 1411 vannverk
- ansvar 1412 avløp
- ansvar 1413 kommunale veger etc,

Populasjonen ble videre begrenset til å omfatte kjøp av varer og tjenester til bygg og anlegg. Det er deretter gjort et tilfeldig utvalg (uttrekk). Revisor har sett på 34 anskaffelser under nasjonal terskelverdi.

Revisor har valgt å intervjuer nøkkelpersoner i kommunens administrasjon. Dette er personer som har ansvar for og/eller gjennomfører innkjøp på vegne av Verdal kommune. Vi har intervjuet personer på alle nivå i organisasjonen for å få et best mulig inntrykk av kommunens innkjøpspraksis. Revisor har i tillegg vært i kontakt med kommunens lønnsavdeling for å få svar på spørsmål om reiseregninger og lønnsinnberetning.

Revisor har intervjuet følgende personer:

- Virksomhetsleder Bård Kotheim
- Ingeniør Oddvar Govasmark
- Ingeniør Svenn Arne Lersveen (skriftlig intervju)
- Avdelingsleder veg, vann og avløp Thomas Patrik Lindblom
- Avdelingsleder bygg/eiendom Bjørn E. Haug
- Innkjøpsleder Jon Englund
- Arbeidsleder VVA Bjarne Flakk
- Vaktmester Nina Guddingsmo

Alle intervju er verifisert.

Revisor har mottatt all etterspurt dokumentasjon.

Revisor mener det er har vært tilstrekkelig å intervju de opplistede personene i kombinasjon med datainnsamling via dokumentgjennomgang.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og datagrunnlag i dette prosjektet gir et tilstrekkelig grunnlag til å svare på problemstillingen.

VEDLEGG 2 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner (§7) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

- Lov nr. 73 av 17.06.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
- Lov nr 73 av 17.06.2016 sist endret 21.04.2017 ikrafttredelse 01.01.2017
- Forskrift nr. 974 av 12.08.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)
- Forskrift nr. 974 av 12.08.2016 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) ikrafttredelse 01.01.2017
- Kommunale retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser (vedtatt av kommunestyret 22.06.2011 sak 79/11)

Grunnleggende krav til prosessen

Konkurransen er et virkemiddel for å sikre effektiv ressursbruk i det offentlige og økt verdiskapning i samfunnet. Konkurransen bidrar til at bedriftene blir mer effektive og dermed holder priser og kostnader nede. Når bedriftene må konkurrere seg imellom, stimulerer dette dessuten til innovasjon og nytenkning.

Kravet til konkurranse innebærer at oppdragsgiver må ha særskilt hjemmel for å foreta en anskaffelse rett fra en leverandør uten konkurranse.

I forarbeidene legger departementet til grunn at konkurranseprinsippet først og fremst vil ha betydning for de anskaffelsene som faller under terskelverdiene for kunngjøring. Hovedregelen for ordinære anskaffelser er at alle anskaffelser som overstiger nasjonal terskelverdi, skal kunngjøres i den nasjonale kunngjøringsdatabasen Doffin. Anskaffelser under nasjonal terskelverdi (men over 100 000 kr.) skal også baseres på konkurranse, men her er det ikke krav om kunngjøring i Doffin.

Lovverket hadde fram til 01.01.2017 krav om at anskaffelser for inntil kr 100.000 også skulle være basert på konkurranse. Dette kravet gjelder i dag for anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 1.300.000,- Det er imidlertid anledning til å pålegge seg strengere bestemmelser enn loven, og dette har Verdal kommune gjort i sitt gjeldende innkjøpsreglement.

I sin gjennomgang av gjeldende rett uttaler departementet at likebehandlingsprinsippet er det mest sentrale prinsippet i anskaffelsesretten, jf. Prop. 51 L (2015-2016) pkt. 7.4.1. Departementet uttaler videre at likebehandlingsprinsippet dekker hele ikke-diskrimineringsprinsippet slik at sistnevnte ikke har et selvstendig innhold utover likebehandlingsprinsippet. I NOU 2014: 4 pkt. 10.4.2 heter det at:

«Likebehandlingsprinsippet [skal] sikre at alle potensielle leverandører gis like muligheter. Prinsippet er grunnleggende for å oppnå konkurranse og effektiv ressursbruk. Like tilfeller skal behandles likt, og ulike tilfeller behandles ulikt, med mindre noe annet er saklig og objektivt begrunnet. Prinsippet er derfor ikke til hinder for at forskjellsbehandling vil kunne skje. Likebehandlingsprinsippet dekker både diskriminering på grunnlag av nasjonalitet og forskjellsbehandling på annet grunnlag».

Det følger av forarbeidene til § 4 (Prop. 51 L (2015-2016) pkt. 7.4.5) at prinsippene om forutberegnelighet og etterprøvbarhet «er ment å dekke» det EØS-rettslige gjennomsiktighetsprinsippet. Forutberegnelighet og etterprøvbarhet er likevel valgt fremfor gjennomsiktighet av pedagogiske grunner. I kommentarene til § 4 uttaler departementet at:

«Kjernen i gjennomsiktighetsprinsippet er at oppdragsgiver skal sikre tilstrekkelig åpenhet om alle stadier i anskaffelsesprosessen, herunder gjennomføre konkurransen på en måte som er forutsigbar for leverandørene, og gi leverandørene mulighet til å kontrollere at konkurransereglene ikke bryter med likebehandlingsprinsippet. Leverandørene skal kunne stole på at den informasjonen oppdragsgiver gir, er korrekt. Dessuten må oppdragsgiver sikre at vesentlige forhold i konkurransen kan etterprøves, slik at leverandørene faktisk gis mulighet til å kontrollere at oppdragsgiver har overholdt anskaffelsesregelverket. Det nærmere innholdet i og rekkevidden av disse forpliktelsene vil i første rekke måtte avklares gjennom praksis fra EU-domstolen og EFTA-domstolen.»

Forutberegnelighet i anskaffelsesprosessen gjør det mulig for leverandørene å vurdere om de vil delta i konkurransen. Hensynet til forutberegnelighet må respekteres for at leverandørene skal kunne ha tillit til at de reglene som gjelder for anskaffelsen blir fulgt av alle som medvirker.

Oppdragsgivers ivaretagelse av hensynet til forutberegnelighet vil i første rekke overholdes ved at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene får korrekt informasjon om kontraktsgjenstanden og den prosedyren som gjennomføres. Leverandørene vil her gis informasjon om hva som skal anskaffes, hvilken konkurranseform anskaffelsen skal gjennomføres etter, hvilke krav oppdragsgiver stiller til leverandørene, hvordan tilbudene vil bli evaluert etc. Kravet til forutberegnelighet innebærer at leverandørene kan innrette seg i tillit til

at anskaffelsen vil gjennomføres i overensstemmelse med det som oppdragsgiver har beskrevet.

Også det grunnleggende prinsippet til etterprøvbarehet er utledet av det EU/EØS-rettslige gjennomsiktighetsprinsippet.

Prinsippene om gjennomsiktighet og etterprøvbarehet innebærer at deltakerne i en konkurranse i ettertid skal ha mulighet til å forvise seg om at anskaffelsesprosessen har skjedd i henhold til regelverket. Dette innebærer at det i størst mulig grad bør tas referater fra møter, og at innstillinger og vurderinger bør foreligge skriftlig. Se også forskriftenes regler om dokumentasjonsplikt og protokollføring som er et utslag av disse prinsippene, jf. f.eks. anskaffelsesforskriften § 7-1. Kravet til dokumentasjon og referat bidrar til at tvister unngås ved at leverandøren gis mulighet til å kontrollere at reglene er fulgt.

Utlede revisjonskriterier:

- Alle ordinære anskaffelser som overstiger nasjonal terskelverdi skal kunngjøres i samsvar med anskaffelsesverdien
- Direkte anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 eks mva skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer for offentlige anskaffelser
- Anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 eks mva skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer for offentlige anskaffelser
- Kommunen skal påse at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene får korrekt informasjon om kontraktsgjenstanden og den prosedyren som gjennomføres.
- Det bør foreligge referat fra møter som gjennomføres i anskaffelsesprosessen
- Vurderinger av tilbydere bør være skriftlig
- Innstillinger til valg av tilbyder bør være skriftlig

Dokumentasjonsplikt

Dokumentasjonsplikten gjelder alle anbudsprosesser over kr 100.000,- iht. lov om offentlige anskaffelser. Bestemmelsen pålegger oppdragsgivere å oppbevare dokumentasjon som begrunner viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen og er et utslag av gjennomsiktighetsprinsippet. Bestemmelsen gjelder alle anskaffelser som er omfattet av forskriften. Slik dokumentasjon kan for eksempel være mottatte tilbud, e-postkorrespondanse, oppdragsgivers vurderinger og dokumentasjon av anskaffelsens anslåtte verdi, vurderinger for valg av anskaffelsesprosedyre, kontraktsvarighet, møtereferater osv. Hovedformålet er at dokumentasjonen samlet sett vil kunne gi tredjepersoner en god forståelse av oppdragsgivers valg og vurderinger. Forholdsmessighetsprinsippet vil imidlertid medføre at oppdragsgivers plikt til å nedfelle sine vurderinger og andre forhold skriftlig er begrenset ved små anskaffelser.

For anskaffelser over EØS-terskelverdiene skal dokumentasjonen bevares i minimum 3 år. Dette kravet er nytt og følger av anskaffelsesdirektivet art. 84 nr. 2. For anskaffelser under EØS-terskelverdi bør man antagelig minimum oppbevare dokumentasjonen så lenge det kan være en risiko for klage eller kontroll. Bestemmelsen medfører at det kan utgjøre et selvstendig brudd på anskaffelsesreglene dersom oppdragsgiver ikke kan fremlegge denne dokumentasjonen i en eventuell tvist eller klagesak. Oppdragsgiver er etter forskriftens § 7-1, 2. ledd forpliktet til å oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktperioden. Kravet gjelder for alle anskaffelser som er omfattet av forskriften. Bestemmelsen medfører at manglende oppbevaring og dermed fremskaffelse av inngåtte kontrakter på forespørsel kan utgjøre et selvstendig brudd på anskaffelsesforskriften. Vesentlige forhold for gjennomføringen av anskaffelsen skal nedtegnes eller samles i en protokoll (FOA § 7-1, 3.ledd). For anskaffelser som følger anskaffelsesforskriften del I er det ikke gitt detaljerte regler for hvordan protokollplikten oppfylles. Det følger av departementets veiledning til de nye reglene om dokumentasjonsplikt at oppdragsgiver dermed har mulighet til å nedtegne de vesentlige forholdene i flere dokumenter så lenge disse enkelt kan samles til en enhet. Det er kun vesentlige forhold for gjennomføring av anskaffelsen som skal protokolleres. Det følger også av departementets veiledning at opplysningene ikke nødvendigvis må føres fortløpende.

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen skal dokumentere anskaffelsesprosessen
- Kommunen skal oppbevare dokumentasjon knyttet til anskaffelsesprosesser
- Kommunen skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktperioden
- Kommunen skal føre anskaffelsesprotokoll som inneholder relevante opplysninger
- Konkurranses grunnlaget skal inneholde de opplysninger som forskriften krever

Tildelingskriterier

FOA § 8-11 har bestemmelser om tildelingskriterier. Det har også kommunens økonomireglement, der det heter at valg av leverandør skal skje på bakgrunn av ikke-diskriminerende og kjente, objektive utvelgelseskriterier.

Oppdragsgiveren skal velge tilbud på grunnlag av objektive tildelingskriterier som skal angis i prioritert rekkefølge i anskaffelsesdokumentene.

Et annet krav er at tildelingskriteriene skal ha tilknytning til leveransen. Slike kriterier kan for eksempel være pris, kvalitet, livssyklus kostnader, miljø, sosiale hensyn og innovasjon. Tildelingskriteriene skal ikke være så skjønnspregede at de gir oppdragsgiveren en ubegrenset valgfrihet.

Videre heter det at oppdragsgiveren kan bruke det samme vurderingstemaet både som kvalifikasjonskrav og tildelingskriterium, forutsatt at vurderingstemaet har tilknytning til leveransen. Oppdragsgiveren skal også angi krav til dokumentasjon for hvert tildelingskriterium.

Utlede revisjonskriterier:

- Tildelingskrav skal brukes i henhold til regelverket

For å unngå overlapping av revisjonskriterier; har vi satt opp følgende:

Grunnleggende krav til prosessen:

- Alle ordinære anskaffelser som overstiger nasjonal terskelverdi skal kunngjøres i samsvar med anskaffelsesverdien
- Kommunen skal påse at leverandørene gjennom anskaffelsesdokumentene får korrekt informasjon om kontraktsgjenstanden og den prosedyren som gjennomføres.
- Konkurransesgrunnlaget skal inneholde de opplysninger som forskriften krever
- Direkte anskaffelser mellom kr 20.000 og kr 100.000 ekskl. mva. skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser
- Anskaffelser mellom kr 100.000 og kr 500.000 ekskl. mva. skal håndteres i henhold til Verdal kommunes retningslinjer og veileder for offentlige anskaffelser

Dokumentasjonsplikt:

- Kommunen skal dokumentere anskaffelsesprosessen gjennom:
  - Det bør foreligge referat fra møter som gjennomføres i anskaffelsesprosessen
  - Vurderinger av tilbydere bør være skriftlig
  - Innstillinger til valg av tilbyder bør være skriftlig
- Kommunen skal oppbevare dokumentasjon knyttet til anskaffelsesprosesser
- Kommunen skal oppbevare kontrakten gjennom hele kontraktsperioden
- Kommunen skal føre anskaffelsesprotokoll som inneholder relevante opplysninger

Tildelingskriterier:

- Tildelingskrav skal brukes i henhold til regelverket

VEDLEGG 3 UTDYPENDE BESKRIVELSE AV UTVALGTE PROSJEKT

Tiltak	Beløp	Anskaffelsesdokumentet				
		Kunngjøring	Type anskaffelse	Informasjon om konkurranseform	Informasjon om kvalifikasjonskrav til leverandør	Informasjon om hvordan tilbudene vil bli evaluert
141101 Ørmelen skole	7.759.037	Doffin 14.03.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Laveste pris
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	Doffin 14.08.2017	Bygge- og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Henvist til konkurransegrunnlaget
141303 Oppgradering avlastningsbølg	6.099.135	Doffin 21.10.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Økonomisk mest fordelaktige tilbud
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	Doffin	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Oppgitt	Økonomisk mest fordelaktige tilbud
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	Felles med 142000				
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	05.09.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlaget	Henvist til konkurransegrunnlaget
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	04.03.2016	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlaget	Henvist til konkurransegrunnlaget
144004 Sandstivegen	1.769.837	19.05.2017	Bygge – og anleggsarbeid	Åpen anbudskonkurranse	Henvist til konkurransegrunnlaget	Laveste pris
144005 Moholtvegen	895.800	Felles med 144004				

Tiltak	Beløp	Konkurransesgrunnlaget					Vedståelse sfrist	Språk	Kriterier for tildeling av kontrakten
		Hva som anskaffes	Anskaffelsesprosedyre	Frist for mottak av tilbud	Adressat for mottaker av tilbud				
141101 Ørmelen skole	7.759.037	Beskrevet	Todelt totalentreprise	07.06.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris	
141104 Vuku barnehage, nybygg	5.243.835	Beskrevet	Totalentreprise med forhandlinger	13.09.2017	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring/kompetanse 30 %	
141303 Oppgradering avlastnings bolig	6.099.135	Beskrevet	Totalentreprise	09.11.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 100 % Erfaring/kompetanse vektlagt	
142000 Vannforsyning Volhaugen	8.595.170	Beskrevet	Totalentreprise	28.10.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring kompetanse 30 %	
143000 Avløp utbedring Volhaugen	8.781.282	Felles med 142000							
142001 Vannforsyning Ulvilla	7.400.182	Beskrevet	Totalentreprise	28.09.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring kompetanse 30 %	
146002 Boligfelt Lysthaugen	7.212.915	Beskrevet	Totalentreprise	01.04.2016	Oppgitt	90 dager	Norsk	Pris 70 % Erfaring/kompetanse 30 %	
144004 Sandstivegen	1.769.837	Beskrevet		06.06.2017	Oppgitt	60 dager	Norsk	Pris	
144005 Moholtvegen	895.800								

Tiltak 141101 Ørmelen skole

Det framgår av Verdal kommunes kunngjøring i Doffin at anskaffelsen skal foretas ved åpen anbudskonkurranse. I kunngjøringen er det gitt opplysninger om type anskaffelse (bygge- og anleggsarbeid) og det er gitt en kort beskrivelse (todelt totalentreprise, en for byggfag og en for tekniske fag). Under punktet kvalifikasjonskrav er det oppgitt dokumentasjonskrav knyttet til økonomisk og finansiell kapasitet (skatteattest, mva-attest samt årsregnskap for 2014). Det er videre under tekniske og faglige kvalifikasjoner presisert at totalentreprenør bygg skal ta med arkitekt, RIB, RIBr, RIAku, LARK og teknisk totalentreprenør skal ta med RIV, RIE. Det er ikke opplistet detaljerte krav til leverandørens egnethet. I følge kunngjøringen i Doffin skal kontrakten tildeles på grunnlag av laveste pris. Konkurransen ble kunngjort i Doffin 14.03.2016 og frist for innlevering av tilbud er satt til 07.06.2016. Kommunen har en vedståelsesfrist på 90 dager/ 3 måneder. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 141104 Vuku barnehage

Konkurransen ble kunngjort i Doffin 14.08.2017 og det er opplyst at anskaffelsen gjelder bygge- og anleggsarbeid. Anskaffelsen skal foretas gjennom åpen anbudskonkurranse, og anskaffelsen er beskrevet som en totalentreprise med forhandlinger. Kunngjøringen henviser til konkurransegrunnlaget når det gjelder kvalifikasjoner og tildelingskriterier. Det er lagt link fra kunngjøringen til konkurransegrunnlaget. Prosjektets Bok 1 krever at anbyders skatte- og avgiftsattest, lærlingebedrift, bemanningssituasjon, antikontraktørerklæring, HMS-erklæring, regnskap for siste 3 år, referanseliste for relevante prosjekter utført siste 5 år og bekreftelse på sentral godkjenning legges ved anbudet. Bok 1 har videre en beskrivelse av prosjektets art og omfang. I følge Bok 1 vil tilbudene vektas med pris 70 % og referanseprosjekt 30 %. Frist for mottakelse av tilbud er satt til 13.09.2018 og vedståelsesfrist er 90 dager/3 måneder. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 141303 Oppgradering avlastningsbolig Ringveg Nord

Anbudskonkurransen på bygge- og anleggsarbeid ble kunngjort i Doffin 21.10.2016. Anskaffelsen skal foretas gjennom åpen anbudskonkurranse, og prosjektets Bok 1 oppgir at prosjektet skal gjennomføres som en totalentreprise. Tildelingskriterier er oppgitt å være det økonomisk mest fordelaktige tilbud vurdert på grunnlag av kriterier og vektning fastsatt i konkurransegrunnlaget. I konkurransegrunnlaget framgår det at kriterier for tildeling er pris (100 %). I tillegg vil sentral godkjenning, at leverandøren har personell med relevant erfaring, referanseprosjekter og eventuell negativ erfaring med anbyder på tidligere prosjekter for Verdal kommune og andre offentlige byggherrer i regionen bli vektlagt. At bygget er funksjonsmessig og kvalitetsmessig tilfredsstillende og at HMS ivaretas i planlegging og

byggefase vil også ha betydning for vurderingen. Dato for tilbudsåpning er satt til 09.11.2016 og vedståelsesfristen er tre måneder. Anbudsdokumentet i Doffin har ingen krav til kvalifikasjoner. Det framgår av prosjektets Bok 1 at dokumentasjon på juridiske og økonomiske forhold samt dokumentasjon av kompetanse hos fagansvarlige for gjennomføring av prosjektet skal legges ved anbudet. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 142000 og 143000 Vann og avløp Volhaugen

Kunngjøringen i Doffin opplyser at bygge- og anleggsarbeidet skal anskaffes gjennom åpen anbudskonkurranse. Frist for å inngi anbud er satt til 28.10.2016 og vedståelsesfrist er 90 dager. Dokumentasjon viser at det stilles krav til? tilbyders organisatoriske og juridiske stilling, økonomisk stilling og tekniske og faglige kapasitet. Det framgår blant annet at det skal dokumenteres at tilbyder har nødvendig kompetanse innenfor innmåling og utstikking, veg og grunnarbeid samt vannforsynings- og avløpsanlegg. Tildelingskriterier er angitt, og pris vil bli vektet 70 % mens anbyders erfaring med tilsvarende arbeid vil bli vektet til 30 %. I tillegg vil eventuelle negative erfaringer med anbyder på tidligere prosjekter for kommunen bli vektlagt. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 142001 Vann Ulvilla

Anskaffelsen er kunngjort på Doffin 05.09.2016 og har en vedståelsesfrist på 90 dager fra 28.09.2016. Åpen anbudskonkurranse er valgt som anskaffelsesprosedyre. Det er gitt en kort beskrivelse av anskaffelsen, og type anskaffelse er definert som bygge- og anleggsarbeid. For kvalitetskrav og tildelingskriterier er det henvist til konkurransegrunnlaget. Kvalitetskrav er stilt både til tilbyders organisatoriske og juridiske stilling, økonomiske og finansiell soliditet og til tilbyders tekniske og faglige kapasitet. Det er eksempelvis stilt krav om ADK-1-kompetanse for rørleggere. Tildelingskriterier og vektning av disse er presentert. Pris skal vektet med er 70 % og anbyders erfaring med tilsvarende arbeider skal vektet med 30 %. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 146002 Boligfelt Lysthaugen

Anskaffelsen er lagt ut i Doffin 04.03.2016 og tilbudsfrist er satt til 01.04.2016. Vedståelsesfristen er 90 dager. Anskaffelsen er klassifisert som bygge- og anleggsarbeider og det er valgt åpen anbudskonkurranse som anskaffelsesprosedyre. Entreprisen omfatter nødvendig infrastruktur for etappe 1 av utvidelsen av Lysthaugen boligfelt. Konkurransegrunnlaget presenterer kvalifikasjonskrav. Det stilles krav til tilbyders organisatoriske og juridiske stilling, økonomi samt tekniske og faglige kapasitet. Pris (70 %) og anbyders erfaring/kvalifikasjon med tilsvarende arbeider (30 %) er oppgitt som

tildelingskriterier. Kvalifikasjonskriteriet er ytterligere operasjonalisert. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

Tiltak 144004 og 144005 Sandstivegen og Moholtvegen (del av asfalteringsprogram)

Anskaffelsen Asfaltarbeider Verdal kommune er kunngjort i Doffin 19.05.2017. Anskaffelsen er definert som bygge- og anleggsarbeider og kort beskrevet som asfaltering av kommunale veger 2017. Det er videre presisert at asfaltering av kommunale veger omfatter reasfaltering, nyasfaltering og hull-lapping. Valgt anskaffelsesprosedyre er åpen anbudskonkurranse. I konkurransegrunnlaget stiller Verdal kommune krav om at entreprenører som inngir tilbud har nødvendig faglig, teknisk og økonomisk grunnlag for å oppfylle kontrakten, og krever videre erfaring fra tilsvarende. Frist for å inngi tilbud er satt til 06.06.2017 og vedståelsesfrist er satt til 60 dager. Tildeling av kontrakt skal skje på bakgrunn av laveste pris. Språkkrav og adressat for anbudet er oppgitt.

VEDLEGG 4 – HØRINGSSVAR

Revisor mottok 03.09.2018 følgende høringssvar fra Verdal kommune:

«Både jeg, Oddvar og Trond har lest igjennom rapporten.

Vi er ikke uenige i at anskaffelser mellom kr. 20.000 – 100000 kanskje ikke følger Verdals kommunes innkjøpsreglement. Etter vår oppfatning bør kommunens innkjøpsreglement revideres slik at disse harmonerer med nasjonalt anskaffelsesreglement.

De konklusjoner som videre er beskrevet har vi ikke større anmerkninger til.

Mvh
Bård Kotheim
Verdal kommune
Virksomhetsleder teknisk drift
91893781/74048527»

VEDLEGG 5 – FORDELING INNKJØP PR LEVERANDØR

Reskontro	Reskontro		2016 Per. 1-13		
Nr	Navn	Org.nr	Omsetning	Ant	Gj.snitt pr faktura
200472	Grande Entreprenør As	912051625	kr 78 887 555,00	15	kr 5 259 170,33
201065	Byggmesteran Verdal As	986798676	kr 15 185 813,00	32	kr 474 556,66
206583	Brødrene Brøndbo As	992850612	kr 5 133 511,00	6	kr 855 585,17
205349	Frøseth As	953323141	kr 4 216 672,00	42	kr 100 396,95
200515	Aircomfort Trøndelag As	933155293	kr 4 089 486,00	90	kr 45 438,73
205063	Norconsult	962392687	kr 3 080 107,00	114	kr 27 018,48
201571	Hoist Energy Bakco As	974676923	kr 2 512 101,00	18	kr 139 561,17
205271	Elman As	897400952	kr 2 071 596,00	43	kr 48 176,65
200433	Kvernmo As	983049052	kr 1 980 208,00	9	kr 220 023,11
203525	Midt-Norsk Betong Verdal As	959478120	kr 1 570 166,00	103	kr 15 244,33
200135	Trønderrør As	912879615	kr 1 483 265,00	44	kr 33 710,57
200122	Røstad Entreprenør As	963199724	kr 1 435 212,00	16	kr 89 700,75
200023	Enes Og Olsen Malerforretning As	824366772	kr 1 288 387,00	95	kr 13 561,97
202017	Brødrene Dahl	945757280	kr 1 062 574,00	347	kr 3 062,17
200007	Gipling As	979491050	kr 863 331,00	331	kr 2 608,25
200161	Abb As	982085160	kr 830 556,00	20	kr 41 527,80
201543	Relacom As	987210001	kr 710 996,00	13	kr 54 692,00
206878	Frosta Entreprenør As	995683334	kr 647 489,00	2	kr 323 744,50
202447	Farbu & Gausen As	980396762	kr 633 574,00	5	kr 126 714,80
201607	Trio Bygg As	987620552	kr 623 651,00	11	kr 56 695,55
206678	Holland Boring As	999324010	kr 563 053,00	2	kr 281 526,50
200123	Elnes Annar	970234365	kr 558 250,00	7	kr 79 750,00
201085	Caverion Norge As (Tidl Yit As)	959069743	kr 528 654,00	58	kr 9 114,72
205535	Steen Betongpumping As	977189101	kr 518 313,00	96	kr 5 399,09
204757	Kulstad Maskin As	996521796	kr 508 068,00	8	kr 63 508,50
200157	E Olsen Transport As	983984630	kr 458 731,00	22	kr 20 851,41
200117	Heidenreich As	947579754	kr 429 983,00	67	kr 6 417,66
202419	Malermestran As	985435952	kr 389 412,00	8	kr 48 676,50
201130	Skrove Transport As	980000249	kr 333 101,00	5	kr 66 620,20
205737	Vk Entreprenør As	998894751	kr 269 799,00	20	kr 13 489,95
200138	Tess Trondheim As	922995745	kr 184 413,00	106	kr 1 739,75
200527	Grøtan Glass Og Aluminium As	946212504	kr 168 132,00	29	kr 5 797,66
200508	Wurth Norge As	831018682	kr 156 361,00	95	kr 1 645,91
206596	Hovin Bygg & Agentur As	972420247	kr 148 440,00	3	kr 49 480,00
201787	Sørheim Maskin As	938529256	kr 141 506,00	2	kr 70 753,00
201365	Austad Maskinstasjon As	969026244	kr 123 215,00	2	kr 61 607,50
200327	Stein Arild Risan As	916039018	kr 118 270,00	8	kr 14 783,75
206773	Tess Nord As	980386996	kr 103 467,00	60	kr 1 724,45
202422	Mk Betongbygg As	988436305	kr 93 210,00	3	kr 31 070,00
201961	Mur Og Puss As	936699324	kr 92 637,00	6	kr 15 439,50
206772	Persøy Lift & Maskinutleie As	988210706	kr 54 450,00	5	kr 10 890,00
200015	Maskinentreprenør Anton Letnes As	919605960	kr 51 855,00	2	kr 25 927,50
200250	Sveberg Rør As	919853409	kr 51 577,00	9	kr 5 730,78
203875	Røra Mek Verksted As	994251848	kr 48 199,00	5	kr 9 639,80
200667	Hanssen Mek. Verksted As	933241734	kr 36 828,00	2	kr 18 414,00
206811	Trøndelag Entreprenør As	996829286	kr 29 500,00	1	kr 29 500,00
201046	E.A.Smith As	816051142	kr 29 424,00	16	kr 1 839,00
205952	Fuglesangdahl As	991836330	kr -	0	#DIV/0!

Reskonto	Reskonto		2017 Per. 1-13		
Nr	Navn	Org.nr	Omsetning	Ant.	Gj.snitt pr faktura
200015	Maskinentreprenør Anton Letnes As	919605960	kr 21 371 602,00	24	kr 890 483,42
200122	Røstad Entreprenør As	963199724	kr 14 971 761,00	34	kr 440 345,91
200472	Grande Entreprenør As	912051625	kr 7 878 639,00	12	kr 656 553,25
206878	Frosta Entreprenør As	995683334	kr 7 185 606,00	26	kr 276 369,46
205063	Norconsult	962392687	kr 4 787 842,00	156	kr 30 691,29
200515	Aircomfort Trøndelag As	933155293	kr 4 627 847,00	93	kr 49 761,80
205952	Fuglesangdahl As	991836330	kr 3 774 581,00	11	kr 343 143,73
201065	Byggmesteran Verdal As	986798676	kr 3 522 609,00	17	kr 207 212,29
205349	Frøseth As	953323141	kr 2 060 910,00	26	kr 79 265,77
202447	Farbu & Gausen As	980396762	kr 1 976 094,00	4	kr 494 023,50
203525	Midt-Norsk Betong Verdal As	959478120	kr 1 411 370,00	125	kr 11 290,96
200135	Trønderrør As	912879615	kr 770 876,00	52	kr 14 824,54
205271	Elman As	897400952	kr 754 854,00	56	kr 13 479,54
200527	Grøtan Glass Og Aluminium As	946212504	kr 678 679,00	64	kr 10 604,36
200007	Gipling As	979491050	kr 603 054,00	407	kr 1 481,71
200327	Stein Arild Risan As	916039018	kr 584 047,00	23	kr 25 393,35
200161	Abb As	982085160	kr 520 714,00	19	kr 27 406,00
200117	Heidenreich As	947579754	kr 493 903,00	75	kr 6 585,37
204757	Kulstad Maskin As	996521796	kr 432 183,00	6	kr 72 030,50
202017	Brødrene Dahl	945757280	kr 414 261,00	218	kr 1 900,28
206583	Brødrene Brøndbo As	992850612	kr 404 094,00	2	kr 202 047,00
201571	Hoist Energy Bakco As	974676923	kr 391 241,00	6	kr 65 206,83
201085	Caverion Norge As (Tidl Yit As)	959069743	kr 383 312,00	70	kr 5 475,89
200250	Sveberg Rør As	919853409	kr 319 041,00	22	kr 14 501,86
201130	Skrove Transport As	980000249	kr 312 251,00	7	kr 44 607,29
205535	Steen Betongpumping As	977189101	kr 304 324,00	76	kr 4 004,26
200023	Enes Og Olsen Malerforretning As	824366772	kr 302 102,00	104	kr 2 904,83
201961	Mur Og Puss As	936699324	kr 294 155,00	6	kr 49 025,83
206773	Tess Nord As	980386996	kr 285 834,00	171	kr 1 671,54
200123	Elnes Annar	970234365	kr 271 950,00	4	kr 67 987,50
200508	Wurth Norge As	831018682	kr 265 173,00	119	kr 2 228,34
201607	Trio Bygg As	987620552	kr 253 350,00	2	kr 126 675,00
201365	Austad Maskinstasjon As	969026244	kr 210 700,00	2	kr 105 350,00
200157	E Olsen Transport As	983984630	kr 151 275,00	13	kr 11 636,54
201543	Relacom As	987210001	kr 104 307,00	8	kr 13 038,38
205737	Vk Entreprenør As	998894751	kr 98 151,00	12	kr 8 179,25
202422	Mk Betongbygg As	988436305	kr 79 478,00	6	kr 13 246,33
206772	Persøy Lift & Maskinutleie As	988210706	kr 78 530,00	9	kr 8 725,56
203875	Røra Mek Verksted As	994251848	kr 77 850,00	8	kr 9 731,25
206740	Hesselberg Maskin As	912194590	kr 53 829,00	9	kr 5 981,00
201046	E.A.Smith As	816051142	kr 40 565,00	9	kr 4 507,22
200667	Hanssen Mek. Verksted As	933241734	kr 40 522,00	2	kr 20 261,00
201787	Sørheim Maskin As	938529256	kr 4 548,00	1	kr 4 548,00
206811	Trøndelag Entreprenør As	996829286	kr -	0	#DIV/0!
204331	Wulff Supplies	993447773	kr -	0	#DIV/0!
206678	Holland Boring As	999324010	kr -	0	#DIV/0!
200138	Tess Trondheim As	922995745	kr -	0	#DIV/0!
206596	Hovin Bygg & Agentur As	972420247	kr -	0	#DIV/0!

Reskonto	Reskonto		2018 Per. 1-13		
Nr	Navn	Org.nr	Omsetning	Ant	Gj.snitt pr faktura
200433	Kvernmo As	983049052	kr 12 666 116,00	7	kr 1 809 445,14
200015	Maskinentreprenør Anton Letnes As	919605960	kr 9 000 768,00	9	kr 1 000 085,33
205063	Norconsult	962392687	kr 3 051 531,00	79	kr 38 626,97
200122	Røstad Entreprenør As	963199724	kr 2 193 650,00	18	kr 121 869,44
200117	Heidenreich As	947579754	kr 1 351 272,00	68	kr 19 871,65
202447	Farbu & Gausen As	980396762	kr 1 232 903,00	4	kr 308 225,75
200515	Aircomfort Trøndelag As	933155293	kr 1 099 440,00	27	kr 40 720,00
205349	Frøseth As	953323141	kr 994 476,00	7	kr 142 068,00
205952	Fuglesangdahl As	991836330	kr 975 128,00	2	kr 487 564,00
201065	Byggmesteran Verdahl As	986798676	kr 393 782,00	5	kr 78 756,40
204757	Kulstad Maskin As	996521796	kr 387 887,00	3	kr 129 295,67
200007	Gipling As	979491050	kr 324 435,00	193	kr 1 681,01
201130	Skrove Transport As	980000249	kr 310 065,00	2	kr 155 032,50
205271	Elman As	897400952	kr 290 962,00	35	kr 8 313,20
202017	Brødrene Dahl	945757280	kr 290 081,00	98	kr 2 960,01
200161	Abb As	982085160	kr 289 557,00	7	kr 41 365,29
201085	Caverion Norge As (Tidl Yit As)	959069743	kr 182 543,00	16	kr 11 408,94
200527	Grøtan Glass Og Aluminium As	946212504	kr 161 248,00	22	kr 7 329,45
205535	Steen Betongpumping As	977189101	kr 135 002,00	37	kr 3 648,70
201607	Trio Bygg As	987620552	kr 115 000,00	1	kr 115 000,00
200023	Enes Og Olsen Malerforretning As	824366772	kr 99 030,00	49	kr 2 021,02
206773	Tess Nord As	980386996	kr 90 348,00	19	kr 4 755,16
200250	Sveberg Rør As	919853409	kr 84 885,00	14	kr 6 063,21
206811	Trøndelag Entreprenør As	996829286	kr 83 246,00	2	kr 41 623,00
200135	Trønderrør As	912879615	kr 79 363,00	7	kr 11 337,57
200123	Elnes Annar	970234365	kr 78 750,00	1	kr 78 750,00
200508	Wurth Norge As	831018682	kr 75 558,00	54	kr 1 399,22
200327	Stein Arild Risan As	916039018	kr 73 547,00	7	kr 10 506,71
201571	Hoist Energy Bakco As	974676923	kr 71 202,00	3	kr 23 734,00
206772	Persøy Lift & Maskinutleie As	988210706	kr 26 634,00	6	kr 4 439,00
206740	Hesselberg Maskin As	912194590	kr 19 642,00	2	kr 9 821,00
205737	Vk Entreprenør As	998894751	kr 18 050,00	3	kr 6 016,67
201046	E.A.Smith As	816051142	kr 6 756,00	5	kr 1 351,20
200667	Hanssen Mek. Verksted As	933241734	kr 3 178,00	3	kr 1 059,33
200472	Grande Entreprenør As	912051625	kr -	0	#DIV/0!
206878	Frosta Entreprenør As	995683334	kr -	0	#DIV/0!
206583	Brødrene Brøndbo As	992850612	kr -	0	#DIV/0!
201961	Mur Og Puss As	936699324	kr -	0	#DIV/0!
201365	Austad Maskinstasjon As	969026244	kr -	0	#DIV/0!
200157	E Olsen Transport As	983984630	kr -	0	#DIV/0!
202422	Mk Betongbygg As	988436305	kr -	0	#DIV/0!
203875	Røra Mek Verksted As	994251848	kr -	0	#DIV/0!
201787	Sørheim Maskin As	938529256	kr -	0	#DIV/0!
206678	Holland Boring As	999324010	kr -	0	#DIV/0!
200138	Tess Trondheim As	922995745	kr -	0	#DIV/0!
206596	Hovin Bygg & Agentur As	972420247	kr -	0	#DIV/0!

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no